

O‘quvchilar jamosida sog‘lom psixalogik muhitni yaratish.

**Guliston davlat
pedagogika insitituti
“Pedagogika” kafedrasi o‘qituvchisi
Bekbolayev Javlonbek Jumanzar o‘g‘li,
Guliston davlat
pedagogika insitituti
pedagogika yo‘nalishi
1kurs talabasi
Turg‘unboyeva Umida Bahriddin qizi**

Annotatsiya: Ushbu maqola o‘quvchilar jamosida sog‘lom psixalogik muhitni yaratish yoritilgan bo‘lib o‘quvchilar jamo bilan ishlash va psixalogik jihatdan bilim oshirish haqida .

Kalit so‘zlar: O‘quvchi, interfaol, jamo, psixalogik, muhit , pedagog, maktab , ta’lim , tarbiya, metodika, sog‘lom, dars.

KIRISH

Hozirgi kunda davlatimizda ta’lim tarbiya davlat siyosati darajasiga ko‘tarilgan. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev Miromonovich takidlagandek “ Yoshlar bugunimiz va kelajagimizni hal qiluvchi kuchdir “ shuning uchun ham prezidentimiz yoshlar ta’lim -tarbiyasiga katta e’tibor bemoqda . Yoshlarimiz ta’lim tarbiyani katta qismini maktabda oladi . Shuning uchun ham maktablarda ta’lim va tarbiya berishni yangi usullari va metodlarga talab kuchaygan . Maktabdagi o‘quvchilar ta’lim – tarbiya berishdan oldin, o‘quvchilar sog‘lom psixalogik muhit yaratish zarur . Dars vaqtida o‘quvchilar ko‘proq jamo bo‘lib ishlari talab etiladi, sababi o‘quvchilar jamo bo‘lib ishlasa o‘quvchilarning tafakkuri , fikirlashi va jamo bilan ishlash qobilayati oshadi. Jamo bo‘lib ishlashda o‘quvchilarning psixalogik jihatdan rivojlanadi. Maktablarda o‘quvchilarni psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash ishlari takomillashtirildi va normativ-huquqiy hujjatlar loyihalari muhokamasi portalida Vazirlar Mahkamasining “O‘quvchilarni psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash ishlarini yanada takomillashtirish to‘g‘risida”gi qarori loyihasi amalga oshirilmoqda. Hujjat bilan

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Issue 2. February 2024

O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi va Moliya vazirligining umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida o‘quvchilarni psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish to‘g‘risidagi taklifiga rozilik berildi. Quyidagilar umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida psixologik xizmatning asosiy vazifalari etib belgilanadi: Psixologiya fani yutuqlari, innovatsion psixologik metodika va texnologiyalarni ta’lim jarayoni hamda psixologik amaliyotga tatbiq etish. Ilg‘or xorijiy va mahalliy tajribalar asosida psixologik-pedagogik tashxis tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini samarali tatbiq etish. Psixologik yo‘nalishdagi o‘quv-metodik majmualarning yangi avlodini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish. Turli yosh davrlarida o‘quvchilarning shaxsiy, aqliy va ijtimoiy rivojlanishini psixologik jihatdan kuzatib borish, ta’lim-tarbiyadagi psixologik nuqsonlarni aniqlash, ularning shaxsini shakllanishida sodir bo‘lishi mumkin bo‘lgan har qanday salbiy og‘ishlarning oldini olish. Psixologik xizmat faoliyatini tashkil etish ishlarini tubdan yaxshilash, o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirish va psixologik-pedagogik tashxis, korreksion-rivojlantiruvchi, psixoprofilaktika va psixologik maslahat ishlari samaradorligini oshirish. Pedagogik jamoalarda sog‘lom psixologik muhitni yaratish. Va qo‘llab-quvvatlash, jamoa a‘zolarining hissiy-emotsional holatlarini, shaxslararo munosabatlarni va ziddiyatli xatti-harakatlarni korrektsiyalash, ularning psixologik madaniyatini yuksaltirish. Ta’lim jarayoni barcha sub‘yektlarining psixologik salomatligini muhofaza qilish, o‘quvchilar va pedagogik jamoalarda, o‘quvchilar oilalarida sog‘lom psixologik muhitni saqlash bo‘yicha choralar belgilash, kelib chiqishi mumkin bo‘lgan nizolarning eng maqbul yechimlarini topish, aniqlangan muammolarni hal etishda amaliy yordam ko‘rsatish. Iste’dodli va iqtidorli o‘quvchilarni aniqlash, ularning individual-psixologik, fiziologik xususiyatlari va qiziqishlarini o‘rganish, qobiliyatlarini namoyon etishlari va rivojlantirishlari uchun sharoit yaratish. O‘quvchilarning tug‘ma layoqati, qiziqishlari, qobiliyati hamda kasb-hunarga moyilliklari asosida to‘g‘ri kasb-hunar tanlashlariga ko‘maklashish. O‘quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini kuzatish, ijtimoiy so‘rovlar o‘tkazish va psixologik-pedagogik tashxis qilish orqali ularning ta’lim-tarbiya jarayoniga, ijtimoiy-kasbiy muhitga samarali moslashuvini ta’minlanmoqda.

Adabiyotlar tahlili.

O‘quvchilar jamosida sog‘lom psixologik muhitni yaratishda o‘qituvchining o‘rni beqiyos hisoblanadi. Pedagog olim Nikova o‘quvchilar jamosida psixologik muhit yaratishni uch bosqichga bo‘ladi .

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Issue 2. February 2024

1-bosqich jamoni dastlabki jipislashtirish .

2-bosqich jamoni shakllantirish asosida uning har bir azosini individual rivojlantirish.

3-bosqich jamoning umumiy faoliyatini yo‘lga qo‘yish . Jamo hayotida muhim o‘rin tutuvchi har bir bosqichni ajratib ko‘rsatish yuqorida bayon etilgan fikirlarga zid emas , balki shaxsning rivojlanishida jamoning yetakchi ahamiyatini takidlaydi Nikova . O‘quvchilar jamosida sog‘lom psixalogik muhit yaratishda ota-onalarni ham o‘rni bor , ota-onalar bollariga to‘g‘ri tarbiya berishi maktabda va jamiyatda qanday o‘zini tutish qoidalarini o‘rgatishi kerak. A.S .Makerenko jamo a‘zolari o‘rtasida yuzaga keluvchi munosabatlarning ichki xususiyatlarga katta ahamiyat bergan edi. O‘quvchilar jamosida shakllangan eng muhim quyidagi belgilarni ajratib ko‘rsatagan edi.

O‘quvchilarning faoliyatga harakatga tayyorgarliklari;

O‘z jamosining qadriyatlarini mohiyatini tushunish, uning uchun g‘ururlanish asosida o‘z qadr-qimmatini anglash ;

Jamo a‘zolari o‘rtasida do‘stona birlik ;

Tarbiyali, ishchan harakatga yo‘llovchi faollik;

Hissiyotni boshqara olish hamda muloqat odobiga amal qilish ko‘nikmasi.

O‘quvchilar jamosida psixalogik sog‘lom muhitni yaratishda pedagog xodimlar, o‘quvchilar hamda ota-onalarning psixalogik pedagogik bilimlarini oshirishga ko‘maklashish. Ijtimoiy muammolari, xulqida salbiy ta’sirlarga moyilligi mavjud bolalar va o‘smirlarni psixologik kuzatib borish, ularning. xulq-atvor motivlarini o‘rganish, ta’lim muassasasining ijtimoiy muhitiga moslasha olmaslik holatlarini korrektsiyalash, ularni ijtimoiy rehabilitatsiya qilish bo‘yicha tadbirlarni tashkil etish va amalga oshirish; Axborot-psixologik xurujlarning xavfi, internetning salbiy ta’siri, yoshlar tarbiyasiga xavf solayotgan “ommaviy madaniyat”ning kirib kelishi holatlarining oldini olishga qaratilgan tadbirlarni o‘tkazish. O‘quvchilarning ta’lim va tarbiyasi, o‘quvchi-yoshlar xulqidagi moyilliklar, shaxsning oilaga va jamiyatga moslashuvi, ijtimoiy muammolari bo‘yicha psixolog va pedagog xodimlar, ota-onalar va jamoat tashkilotlarining samarali hamkorligini ta’minlash zarur.

Muhokama.

Prezidentimiz uchinchi renessan poyedevorini qurishda birinchi navbat e’tibor maktab va maktabgacha ta’limga qaratdi , chunki yoshlarimiz kelajagimiz qanday bo‘lishini belgilaydi . Shuning uchun o‘quvchi yoshlarning ta’lim va tarbiya olishiga

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Issue 2. February 2024

e'tibor berilmoqda . Lekin afsuski ota-onaning farzandiga befarqligi , farzandlarining o'qishiga tarbiyasi e'tibor bermaslik , o'quvchilarning xulq-atvoriga va psixalogiyasi ta'sir ko'rsatmoqda . Oiladagi muammolar va tortishuvlar sababli o'quvchilarning psixalogiyasiga ta'sir ko'rsatib , o'quvchilar darslarni o'zlashtirisha olmaslik nutqning yaxshi rivojlanmay qolishi va fikirni bayon etishda qo'rqish kabi holatlarga sababchi bo'lmoqda . O'quvchilar jamosida sog'lom psixalogik muhitni yaratish uchun avvalom bor o'quvchilarning ota-onalariga ham pedagogik va psixalogik tushunchalar berish kerak . Ota-onalarning farzandiga qo'pol muomilada bo'lishi , farzandlarning qiziqishlariga e'tibor bermaslik , o'quvchilarning fanlarga bo'lgan qiziqishining so'nishiga va boshqa sinifdoshlaridan orta qolishga jamoga qo'shila olmaslika sababchi bo'lmoqda. Pedagoglar o'quvchilar jamosida sog'lom psixalogik muhit yaratmoqchi bo'lsa birinchi navbatda o'quvchining ota -onasi va uning yashayotgan muhitiga e'tibor berishi talab qilinadi .

Natijalar.

O'quvchilar jamosida sog'lom psixalogik muhitni yaratishda o'quvchilarning qiziqishlarini va imkoniyatlarini hisobga olgan holda tashkil qilishini kerak. Sog'lomuhitni yaratishda faqat an'anaviy emas balki noan'anaviy usullardan foydalanish talab etiladi . O'quvchilar jamo bo'lib ishlaganda , ularga qiziqarli metodlardan foydalash kerak . O'quvchilar uchun eng foydali va samarali metod bu interfaol metod – ta'lim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasidagi faollikni shirish orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarni qo'llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta'limning asosiy mezonlari: norasmiy bahs-munozaralar o'tkazish, o'quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, ma'ruzalar soni kamligi, lekin seminarlar soni ko'pligi, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular ta'lim-tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega. O'quvchilar jamo bo'lib ishlaganda ko'rgazmali materiallar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanilsa yannada jamo bo'lib ishlash imkoniyati oshadi.

Xulosa.

O'quvchilar jamo bo'lib ishlaganda eng avvalo bolaning psixologik salomatligi uchun g'amxo'rlik ko'rsatgan holda, o'yin faoliyatidan asta-sekin o'quv faoliyatiga

o‘tishni ta’minlash zarur. Shu nuqtai nazardan kelib chiqqan holda, bolalarni yangi hayot bosqichiga moslashuviga yordam beradigan, muayyan maqsadga yo‘naltirilgan rivojlantiruvchi mashg‘ulotlarga zarurat tug‘iladi. Asosiy mezonlardan biri bolaning sog‘lom, chidamli bo‘lishidir, aks holda dars va butun o‘qish kunida unga beriladigan yuklamalarga chidam berishi qiyinlashadi. “Psixologik salomatlik” dasturi asosida guruh sharoitida bolaning shaxsiy, aqliy faolligi oshiriladi. Mashg‘ulotlar jarayonida bolaning bilish psixik jarayonlari (diqqati, fikrlashi, idroki, tasavvuri, xotirasi) o‘yinlar yordamida rivojlantiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.

1. Z.T.Nishanova, G.K.Alimova, AG‘.Turg‘unboyeva, M.X.Asranboeva “Bolalar psixalogiyasi va psixodiagnostikasi” Toshkent-2017, 195-bet.
2. I.Tuxtasinov, N.Iskulova, B.Kulmatova “Bolalar pedagogikasi” Toshkent-2020, 247-bet.
3. F.U.Haydarov, N.I.Xalilova “Psixalogiya fanlarini o‘qitish metodikasi” Toshkent-2007, 175-bet.
4. Norpoxxon Voxidova, Farag‘otxon Mirzayeva “Ijtimoiy pedagogika” Toshkent -2021, 253-bet.
5. A Xoliqov “Pedagogik mahorat” Toshkent-2010, 311-bet.

**Research Science and
Innovation House**